Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Praca organiczna: osoby, miejsca, procesy*, Poznań, 13–14 X 2020 r.

Polscy pozytywiści uważali, że społeczeństwo przypomina żywy organizm, a do jego prawidłowego funkcjonowania niezbędne jest zdrowie wszystkich organów. Dla społeczeństwa może to oznaczać, że aby właściwie funkcjonowało, potrzebny jest rozwój wszystkich jego warstw i dziedzin życia. Po rozbiorach, kiedy ziemie polskie trafiły pod okupację austriacką, pruską i rosyjską, praca organiczna zaczęła stanowić coraz większą wartość. Najwcześniej rozpoczęła się w Wielkim Księstwie Poznańskim, a jednymi z jej prekursorów byli Dezydery Chłapowski i Karol Marcinkowski. Wśród towarzystw, które powstały w tym okresie, mających na celu szerzenie pracy organicznej były między innymi Spółka Akcyjna Bazar czy Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W gmachu tego ostatniego w dniach 13–14 X 2020 r. odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa przedstawiająca wyniki najnowszych badań nad aspektami pracy organicznej i ukazująca nowoczesne promowanie jej idei.

Zorganizowanie konferencji w formie tradycyjnej uniemożliwiła szalejąca na całym świecie epidemia COVID-19. Obrady przeniesiono na system zdalny, aby nie narażać uczestników. Organizatorem konferencji było Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, a patronat honorowy nad wydarzeniem objął Prezydent Miasta Poznania Jacek Jaśkowiak oraz Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak.

Konferencję otworzył były prezes PTPN oraz jeden z pomysłodawców wydarzenia, prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński. Pierwszy wystąpił prof. UAM dr hab. Przemysław Matusik (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), który opowiedział o początkach pracy organicznej w Poznaniu (*Poznańskie początki programu pracy organicznej*). Następnie prof. UKW dr hab. Maciej Gloger (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) skupił się na filozofii organicyzmu w Polsce (*Filozoficzne źródła dziewiętnastowiecznego organicyzmu w Polsce*). O ludziach i in-

stytucjach w zachodniej Wielkopolsce parających się pracą organiczną do wybuchu II wojny światowej (*Instytucje i ludzie pracy organicznej w zachodniej Wielkopolsce do 1939 roku*) rozważał z kolei prof. UZ dr hab. Tomasz Nodzyński (Uniwersytet Zielonogórski).

Po krótkiej przerwie rozpoczęto drugą część konferencji, a pierwszy wykład wygłosił prof. IH PAN dr hab. Tomasz Krzemiński (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk), który skoncentrował się na pracy organicznej na Pomorzu (*Praca organiczna na Pomorzu w XIX wieku. Uwarunkowania – ludzie – powiązania międzydzielnicowe*). Prof. UMCS dr hab. Mariusz Korzeniowski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) przedstawił z kolei postawę Polaków mieszkających na Kresach Wschodnich wobec organicyzmu (*Polacy ukraiński wobec idei pracy organicznej w latach 1864–1914*). Następny wykład został poświęcony Galicji w okresie jej autonomii i idei pracy organicznej na tym terenie (*Idea pracy organicznej w Galicji okresu autonomii*), a jego autorem był dr Mariusz Menz (UAM). Drugą część konferencji, a jednocześnie pierwszy dzień tego wydarzenia, zamknęło wystąpienie wspomnianego już prof. UAM dr. hab. Andrzeja Gulczyńskiego (UAM), który zapoznał uczestników z planami wydawniczymi związanymi z pracą organiczną (*Praca organiczna: od encyklopedii do Encyklopedii*).

Drugi dzień konferencji rozpoczął panel dyskusyjny poświęcony powstaniu Wielkopolskiego Szlaku Pracy Organicznej. Swoje koncepcje autorskie zaprezentowali przedstawiciele czterech instytucji naukowych: Gnieźnieńskiej Szkoły Wyższej Milenium (prof. GSW dr hab. Armin Mikos von Rohrscheidt), UAM (Dawid Abramowicz), Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (prof. UEP dr hab. Agnieszka Ziomek) oraz zespół badaczy z PTPN (prof. UEP dr hab. Agnieszka Niezgoda, prof. UAM dr hab. Alina Zajadacz, prof. UEP dr hab. Filip Kaczmarek i prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński). O samym zaś programie stworzenia szlaku i pracach z nim związanych opowiedział dyrektor Departamentu Kultury Urzędu Marszałkowskiego, Włodzimierz Mazurkiewicz.

Po panelu dyskusyjnym przyszedł czas na kolejne referaty, które tego dnia były realizowane w czterech osobnych panelach. Pierwszy z nich otworzył referat dr Anny Kryszak (PTPN), która przybliżyła uczestnikom postać pierwszego prezesa PTPN Augusta Cieszkowskiego i jego wkład w rozwój pracy organicznej (*„Można i wodę z ogniem złączyć... ale... trzeba maszynę parową pierw zbudować*). O kolejnym prezesie PTPN, Tytusie Działyńskim, jak również o początkach tej instytucji (*Tytus Działyński i początki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*) opowiedział dyrektor Biblioteki dr Norbert Delestowicz (PTPN). Panel zamknęło wystąpienie

Agnieszki Murawskiej (Muzeum Narodowe w Poznaniu), która skupiła się na postaci Seweryna Mielżyńskiego („Zebrać w jeden snop kłosy... rozrzucone”. *Rzecz o Sewerynie Mielżyńskim jako organiczniku*).

Po krótkiej przerwie mieliśmy możliwość wysłuchać dwóch referatów. Pierwszy z nich oscylował wokół pracy organicznej połączonej z walką z germanizacją na ziemiach polskich (*W pracy organicznej i walce z germanizacją. Hr. Józef Czarnecki oraz dobrzyccy księża społecznicy: ks. Stanisław Nizieński i ks. Stanisław Śniatała na przełomie XIX i XX w.*), a jego autorem był dr Stanisław Borowiak (Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy). Z kolei Alina Kucharska (PTPN) mówiła o dziale ludoznawczym w PTPN oraz o kulturze ludowej (*W trosce o polską kulturę ludową. Dział Ludoznawczy Towarzystwa Przyjaciół Nauk*).

Trzeci panel otworzył referat Adriana Talarka (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie), który przeanalizował pracę organiczną w rejonie częstochowskim (*Praca organiczna w rejonie częstochowskim po powstaniu stycziowym*). Następnie o działalności religijnej i próbie jednania ludzi i instytucji w pracy (*Między ideą a czynem. Jednanie ludzi i instytucji w pracy na rzecz magdalenek, sierot i chorych, na przykładzie działalności Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej*) rozprawiała dr Elżbieta s. Monika Albiniaak CSDP. Trzeci referat zwrócił uwagę na kolejne pokolenie organiczników i jednego z jego głównych przedstawicieli, Cyryła Ratajskiego („Człowiek nieugiętej pracy”. *Cyryl Ratajski [1875–1942] jako przedstawiciel kolejnego pokolenia organiczników*), a jego autorką była Maria Niestrawska (Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu).

Ostatni panel, zamykający jednocześnie całą konferencję, otworzył dr Mariusz Niestrawski (Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie), a jego wystąpienie dotyczyło upamiętnienia organiczników w Muzeum w Szreniawie (*Upamiętnienie ikon wielkopolskiej pracy organicznej w Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego*). Następnie Dominik Górny (Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego) opowiedział o praktycznym wyborze budowania jakości życia, jaki niosła ze sobą praca organiczna (*Praca organiczna – praktyczny wymiar budowania jakości życia obywatelskiego*). Na zakończenie dr Marek Przybylski (Fundacja Zakłady Kórnickie) zainteresował uczestników działaniami Fundacji Zakłady Kórnickie w kontekście pracy organicznej (*Recepcja pracy organicznej na przykładzie działań FZK*).

Uroczystego zamknięcia i podsumowania konferencji dokonał prezes PTPN, prof. UEP dr hab. Filip Kaczmarek, który podziękował wszystkim uczestnikom za udział w wydarzeniu, zwłaszcza w tak trudnym dla wszystkich czasie. Prof. Kaczma-

rek zwrócił również uwagę na to, że nie jest to pierwsza konferencja organizowana online i zapewne nie ostatnia. Wyraził też zadowolenie, że mimo przeciwności, jakie niesie ze sobą epidemia, naukowcy, członkowie towarzystw i pracownicy instytucji kultury są gotowi na merytoryczną wymianę zdań na nurtujący ich temat, w tym wypadku bardzo ważnej dla Wielkopolski pracy organicznej.

Nadesłane: 4 XI 2020

Zaakceptowane: 6 XI 2020

mgr Jakub Wojtczak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Historii

ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7

61-614 Poznań

e-mail: kub.wojtczak@gmail.com